

مقاله‌ی پژوهشی

رابطه‌ی سبک‌های هویتی با رضایت زناشویی در زوج‌های متاهل شهر تهران

خلاصه

مقدمه: هدف پژوهش حاضر، تعیین رابطه بین سبک‌های هویتی و رضایت زناشویی در زوج‌های متاهل شهر تهران بود.

روش کار: روش این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل زوجین متاهل تهران در سال ۹۵-۹۴ بودند که از میان آن‌ها نمونه‌ای به تعداد ۱۵۰ نفر (۷۵ نفر مرد و ۷۵ نفر زن) به روش تصادفی خوشه‌ای از سطح شهر انتخاب شدند. جهت سنجش متغیرهای پژوهش از پرسش‌نامه‌های رضایت زناشویی انریچ و سبک‌های هویتی برزونسکی استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد فقط ضریب همبستگی بین تعهد در هویت پردازش شده و رضایت زناشویی با اطمینان ۹۹ درصد به صورت مستقیم معنی‌دار است ($r=0/34$).

نتیجه‌گیری: نتایج حاکی از این بود که هر چه میزان تعهد متاهلین در هویت پردازش شده، بیشتر باشد، رضایت بیشتری در روابط زناشویی خود دارند.

واژه‌های کلیدی: سبک‌های هویتی، رضایت زناشویی، زوج

*ترگس باباخانی

دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، گروه روان‌شناسی، رودهن، ایران

شادی اسدی نیازی

کارشناس دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، گروه روان‌شناسی، رودهن، ایران

رامین علیزاده ذکریا

کارشناس دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، گروه روان‌شناسی، رودهن، ایران

حمید بختیاری ارکسی

کارشناس دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، گروه روان‌شناسی، رودهن، ایران

*مؤلف مسئول:

دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، گروه روان‌شناسی، رودهن، ایران

narges.babakhani@yahoo.com

تاریخ وصول: ۹۵/۰۶/۰۱

تاریخ تایید: ۹۵/۰۷/۰۸

مقدمه

سازی‌های دوران کودکی است که به صورت یک کل کم و بیش منسجم، پیوسته و منحصر به فرد در می‌آید و برای فرد، حس تداوم گذشته و جهت‌گیری به سوی آینده را فرا می‌سازد.

اریکسون (۵) بر این باور است که شکل‌پذیری و پذیرش هویت فرد، تکلیفی به طور کامل، دشوار و اضطراب‌زاست. افرادی که به هویتی قوی دست می‌یابند، برای رویارویی با مسائل بزرگسالی آماده می‌شوند و افرادی که نمی‌توانند به چنین هویتی دست یابند، بحران هویت را تجربه می‌کنند؛ چنین افرادی نمی‌دانند کیستند یا چه هستند، به کجا تعلق دارند یا می‌خواهند به کجا بروند؛ در نتیجه ممکن است از مسیر به هنجار زندگی، تحصیل، شغل و ازدواج کناره‌گیری کنند.

جدیدترین نظریه در حوزه‌ی هویت که مبنای نظری این پژوهش به شمار می‌رود، نظریه‌ی سبک‌های هویتی برزونسکی است. که الگویی شناختی - اجتماعی دارد. مدل پردازش شناختی - اجتماعی هویت به مطالعه‌ی راهبردها و فرایندهایی می‌پردازد که افراد برای ساخت و اصلاح هویت خود به آن‌ها توجه کرده و یا از آن‌ها اجتناب می‌کنند، بر اساس این دیدگاه، هویت ساختاری شناختی و چارچوب ارجاعی شخصی است که برای تفسیر تجارب و اطلاعات مربوط به خود و پاسخ به پرسش‌هایی درباره‌ی مفهوم معناداری و هدف‌گذاری به کار گرفته می‌شود. مدل شناختی - اجتماعی هویت بر سازندگی مبتنی است، یعنی افراد نقش‌های فعالی در ساختن خود درباره‌ی این که چه کسی هستند ایفا می‌کنند. هنگامی که تلاش‌های سازگارانه موفقیت‌آمیز نباشد، نیاز به بازبینی و اصلاح جنبه‌هایی از ساختار هویت شکل می‌گیرد، بر این اساس، رشد هویت، مبادله دیالکتیکی است میان فرایندهایی که به وسیله‌ی ساختار هویت اداره می‌شود و فرایندهای انطباقی که توسط بافت‌های فیزیکی و اجتماعی که فرد در آن زندگی و رشد می‌کند، هدایت می‌شوند؛ این سبک‌ها به راهبردها و فرایندهای مواجهه با تعارض‌های هویت اشاره دارند؛ به عبارت دیگر، سبک‌های هویت، ترجیح نسبی افراد برای به کارگیری شیوه‌های خاص مسائل هویتی و پردازش اطلاعات مربوط به خود است (۶، ۷، ۸، ۹). سبک‌های هویتی از نظر برزونسکی، موارد زیر را در بر می‌گیرند:

۱- سبک اطلاعاتی: افراد دارای سبک اطلاعاتی به صورت فعال و آگاهانه به جستجوی اطلاعات و ارزیابی آن‌ها می‌پردازند و سپس اطلاعات مناسب را استفاده می‌کنند.

۲- سبک هنجاری: در سبک هنجاری فرد دو مواجهه با مسائل به شیوه‌ای واکنشی و هماهنگ با انتظارات گروه‌های مرجع و دیگران عمل می‌کند و به صورت خود کار و بدون خود ارزیابی، ارزش‌ها و باورها را درونی می‌کند. این سبک با ویژگی‌هایی مانند وظیفه‌شناسی مفرط، کمک

در دنیای امروز، جوامع چنان که از خانواده‌های سالمی برخوردار نباشند، نمی‌توانند ادعای سلامت کنند، چرا که هیچ یک از آسیب‌های اجتماعی نیست که فارغ از تاثیر خانواده پدید آید. زوج‌های سالم، خانواده‌های سالم را می‌سازند و خانواده‌های سالم، جامعه سالم را. پس برای داشتن جامعه‌ای سالم باید به سلامت نخستین واحد اجتماع یعنی سلامت خانواده اهمیت داد. یکی از عوامل تعیین‌کننده سلامت خانواده، رضایت زناشویی می‌باشد. استواری و استحکام خانواده به ازدواج و رابطه زناشویی پایدار و بنیادین بستگی دارد، یعنی، هر گونه تزلزل و سستی در رضایت زناشویی و یا عدم وجود یک ازدواج موفق علاوه بر آن که آرامش روانی زوج‌ها را مختل می‌کند، بقاء و دوام خانواده را نیز در معرض خطر قرار می‌دهد (۱).

رضایت زناشویی، میزان علاقه مندی زوجین به یکدیگر و نگرش مثبت به متأهل بودن است که به عواملی از جمله مسائل شخصی، ارتباط، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت‌های اوقات فراغت رابطه جنسی، فرزند پروری، نقش‌های مساوات طلبی و جهت‌گیری مذهبی وابسته است (۲). رضایت زناشویی همچنین از نظر وینچ (۳) احساس عینی از خشودگی، رضایت و لذت تجربه شده توسط زن و شوهر زمانی که تمام جوانب ازدواجشان را در نظر می‌گیرند، تعریف شده است. به بیانی دیگر، فرایند رضایت زناشویی، از انطباق بین وضعیتی که مورد انتظار است و وضعیت موجود فرد در رابطه زناشویی حاصل می‌شود و در واقع نگرش مثبت و لذت بخشی است که زن و شوهر از جنبه‌های مختلف روابط زناشویی خود دارند.

محققان معتقدند عوامل مختلفی می‌تواند را تحت تأثیر قرار دهد که برخی از مهم‌ترین این عوامل می‌تواند شامل خصوصیات شخصیت، سبک‌های هویت، سبک‌های ارتباطی، تجربی، باز خوردی و انگیزشی فرد باشد که طی زمان، ثابت فرض شده اند (۴). در بین عوامل یاد شده، سبک‌های هویت به عنوان شاخصی از سلامت جسمی بر مبنای آن چه که مورد قبول عموم است، یعنی ارتباط دو جانبه سلامت روان و جسم، می‌تواند پیش‌بینی‌کننده رضایت زناشویی باشد.

شکل‌گیری هویت و دست‌یابی به تعریفی منسجم از خود، مهم‌ترین جنبه‌ی رشد روانی و اجتماعی انسان است. انتخاب ارزش‌ها، باورها و اهداف زندگی، مهم‌ترین مشخصه‌های اصلی هویت را در دوره‌ی نوجوانی و جوانی شکل می‌دهند. در مطالعه‌ی شخصیت انسان، هویت جنبه‌ی اساسی و درونی است که به کمک آن، فرد با گذشته‌ی خود ارتباط یافته و در زندگی احساس تداوم و یکپارچگی می‌کند. شکل‌گیری هویت همچنین ترکیبی از مهارت‌ها، جهان‌بینی و همانند

بر اساس آنچه گفته شد و با توجه به اهمیت سبک‌های هویتی در پیش‌بینی رضایت زناشویی، هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی رضایت زناشویی متأهلین بر اساس سبک‌های پردازش هویت در آن‌ها می‌باشد.

بر همین اساس سؤال پژوهشی زیر مطرح می‌شود؟

آیا سبک‌های پردازش هویت توانایی پیش‌بینی رضایت زناشویی را در متأهلین دارد؟ و سهم آن در پیش‌بینی چه قدر است؟

روش کار

روش پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی و همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش را زوجین متأهل حاضر در دو رستوران در حوالی مرکز شهر تهران در سال ۹۴ - ۹۵ بودند که از میان آن‌ها حجم نمونه‌ای به تعداد ۱۵۰ نفر (۷۵ نفر مرد و ۷۵ نفر زن) به روش تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

در این پژوهش جهت سنجش متغیرهای تحقیق از پرسشنامه استفاده گردیده است. به این صورت که جهت سنجش سبک‌های هویتی از پرسشنامه سبک‌های پردازش هویت برزونسکی و جهت سنجش رضایت زناشویی، از پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ استفاده شده است.

الف- پرسشنامه سبک‌های پردازش هویت برزونسکی: پرسشنامه سبک‌های هویت اولین بار توسط برزونسکی (۲۰) برای اندازه‌گیری فرآیندهای شناختی - اجتماعی که نوجوانان در برخورد با مسائل مربوط به هویت از آن استفاده می‌کنند، طراحی شد. بر اساس دیدگاه برزونسکی نوجوانان سه جهت‌گیری متفاوت یا سه سبک پردازشی هویتی مختلف را انتخاب می‌کنند.

این پرسشنامه سه سبک هویتی شامل اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم/اجتنابی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد و شامل ۴۰ سؤال است که ۱۱ سؤال (سؤالات ۲۵-۱۸-۱۶-۶-۵-۲-۳۷-۳۵-۳۳-۳۰-۲۶) به سبک هویت اطلاعاتی، و ۹ سؤال (سؤالات ۴۰-۳۴-۳۲-۲۸-۲۳-۲۱-۱۹-۱۰-۴) به سبک هویت هنجاری و ۱۰ سؤال (سؤالات ۲۹-۲۷-۲۴-۱۷-۱۳-۸-۳۸-۳۶-۳۱) به سبک هویت سردرگم/اجتنابی و ۱۰ سؤال (سؤالات ۳۹-۲۲-۲۰-۱۵-۱۴-۱۲-۱۱-۹-۷) نیز به مقیاس تعهد اختصاص داده شده است. سؤالات بر روی یک مقیاس پنج درجه‌ای (کاملاً مخالف=۱، مخالف=۲، تا حدودی موافق=۳، موافق=۴، کاملاً موافق=۵) نمره‌گذاری می‌شوند. سؤالات ۹-۱۱-۱۴-۲۰ به طور معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. برزونسکی پایایی درونی (ضریب آلفا) مقیاس اطلاعاتی را ۰/۶۲، مقیاس هنجاری ۰/۶۶، مقیاس سردرگم یا اجتنابی را ۰/۷۳ گزارش کرده است. در مطالعه برزونسکی و سالیوان (۲۱) ضرایب آلفا برای مقیاس سردرگم یا اجتنابی فرم ISI 6 G ۷۸٪ و در فرم ISI اصلی ۷۷٪ گزارش کرده

خواهی، ناشکیبایی و میل شدید به ساختارمندی قضایا، خودپنداره‌ی پایدار و عدم تمایل به بررسی اطلاعات نا همگام با ارزش‌ها و باورها رابطه دارد.

۳- سبک سردرگم - اجتنابی: افراد دارای سبک سردرگم - اجتنابی، اهمال‌کارند و تا حد ممکن سعی دارند موقعیت‌های تعارض برانگیز و مستلزم تصمیم‌گیری را به تأخیر بیندازند، در مواقعی که امکان چنین تأخیری وجود نداشته باشد، در تصمیم‌گیری بیشتر به مقتضیات و پیامدهای محیطی تکیه می‌کنند. در مواقع تصمیم‌گیری، ترس و اضطراب نیز دارند و در این موقعیت‌ها اغلب از راهبردهای نامناسبی مانند اجتناب، بهانه آوردن و دلیل تراشی استفاده می‌کنند، رفتار آن‌ها موقعیتی بوده، الگویی مشخص ندارد. این سبک هویت با هیجان‌مداری، راهبردهای نامطلوب تصمیم‌گیری، خودآگاهی محدود، دیگر پیروی و به کارگیری راهبردهای اسنادی و شناختی ناکارآمد رابطه دارد.

پژوهش‌های فراوانی به بررسی عوامل موثر بر رضایت زناشویی پرداخته‌اند. در این پژوهش‌ها عوامل اثرگذار بر رضایت زناشویی مانند اعتماد به نفس بالا، توانایی بالا در برقراری ارتباط با همسر (۱۰)، ارتباط بین رضایت زناشویی و پایداری هیجانی (۱۱)، نگرش تساوی‌گرا به نقش جنسیتی و رضایت زناشویی (۱۲)، سبک‌های دلبستگی و رضایت زناشویی (۱۳) مورد مطالعه قرار گرفت. در پژوهش‌های متعددی نیز ارتباط میان رضایت زناشویی با هویت و سبک‌های بررسی شده است. کوک و جونز (۱۴) در پژوهش خود، به این نتیجه رسیدند که زوجین با سبک‌های هویتی مشابه (بدون توجه به سبک هویتی خاص) رضایتمندی بیشتری را در مقایسه با زوجین دیگر تجربه می‌کنند. همچنین از نظر این محققان، گزارش زنان از رضایتمندی زناشویی، بیش از مردان تحت تأثیر شباهت در سبک‌های هویتی است. نتایج تحقیق پارسونز و همکارانش (۱۵) نشان می‌دهد که افراد با هویت اطلاعاتی دارای رضایت زناشویی بیشتر، و افراد دارای سبک هویت سردرگم - اجتنابی رضایت کمتری را در روابط زناشویی خود به دست آورده‌اند. در همین راستا، کریمان، حیدری و سالاری (۱۶) نشان دادند که بین سبک هویتی اطلاعاتی و تعهد زناشویی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج پژوهش معارف و دیگران (۱۷) نیز نشان داد که رضایت زناشویی با سبک هویت اطلاعاتی، رابطه مستقیم و با سبک هویت سردرگم، رابطه معکوس دارد. نتایج پژوهش آلدن (۱۸) نیز نشان داده است مطلوبیت اجتماعی و سازگاری بیش از هویت و صمیمیت پیش‌بینی‌کننده رضایت زناشویی بودند. اسنید ویشورن و شی هوانگ (۱۹) در مطالعات طولی خود نشان دادند که تندرستی دوره میانسالی از روی سبک‌های هویت و صمیمیت در اوایل بزرگسالی قابل پیش‌بینی است.

با سؤالات: ۱۰-۱۷-۲۷-۳۶-۴۴؛ ازدواج و بچه‌ها (نگرش‌ها و احساسات شخصی درباره داشتن بچه و توافق روی تعداد بچه‌ها با سؤالات: ۱۱-۱۹-۲۸-۳۷-۴۵)؛ بستگان و دوستان (ارزیابی احساسات و علائق مربوط به روابط با خویشاوندان اقوام همسر و دوستان)، نقش‌های مربوط به برابری زن و مرد (نگرش‌ها، احساسات و اعتقادات شخص درباره نقش‌های مختلف زناشویی)، جهت‌گیری عقیدتی (نگرش‌ها، احساسات و علائق درباره اعتقادات و اعمال مذهبی در زندگی زناشویی با سؤالات: ۵-۲۱-۳۰-۳۹-۴۷) مورد بررسی قرار می‌دهد. این پرسشنامه از ۱۱۵ سوال بسته و ۱۲ مقیاس تشکیل شده است که به جز مقیاس اول آن که ۵ سوال دارد بقیه مقیاس‌ها شامل ۱۰ سوال است. پاسخ به سؤالات به صورت ۵ گزینه‌ای (کاملاً موافق، موافق، نه موافق و نه مخالف، مخالف، کاملاً مخالف) است. اولسون و همکاران اعتبار این پرسشنامه را با روش ضریب آلفا ۰/۹۲ گزارش کرده‌اند. سلیمانیان (۲۴) نیز ضریب آلفای این پرسشنامه را برابر با ۰/۹۵ گزارش نموده و فرقانی (۲۵) پایایی این پرسشنامه را ۰/۸۶ ذکر نموده است. در این پرسشنامه نمره‌های کمتر از ۳۰ نشانگر نارضایتی شدید، نمره بین ۳۰ تا ۴۰ نشانگر عدم رضایت، نمره‌های بین ۴۰ تا ۶۰ نشانگر رضایت نسبی و متوسط، نمره‌های بین ۶۰ تا ۷۰ نشانگر رضایت زیاد و در نهایت، نمره‌های بالاتر از ۷۰ نشانگر رضایت فوق‌العاده همسران از روابط زناشویی است.

نتایج

در این بخش، یافته‌ها به صورت توصیفی و استنباطی گزارش شده است. نتایج جدول ۱ به منظور آگاهی از شاخص‌های توصیفی، میانگین، انحراف معیار عملکرد شرکت‌کنندگان و هم چنین شاخص‌های کشیدگی و کجی به منظور بررسی نرمال بودن داده‌ها ارائه گردیده است.

جدول ۱- شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
رضایت شخصی	۱۹/۲۳	۴/۵۱	-۰/۳۷	-۱/۰۳
ارتباطات زناشویی	۱۹/۲۰	۳/۸۴	-۰/۵۵	-۰/۱۲
حل تعارض	۱۸/۲۱	۴/۱۶	-۰/۱۳	-۰/۹۵
مدیریت مالی	۱۹/۶۴	۳/۷۵	-۰/۴۶	۰/۹۷
اوقات فراغت	۱۸/۳۹	۴/۱۳	-۰/۲۰	-۱/۱۰
ازدواج و فرزندان	۱۷/۷۷	۳/۲۳	-۰/۱۴	-۰/۹۲
اقوام و دوستان	۱۷/۷۳	۳/۹۰	۰/۲۸	-۰/۳۷
جهت‌گیری مذهبی	۲۰/۴۸	۴/۵۳	-۱/۰۴	۰/۰۴
روابط جنسی	۱۹/۱۲	۳/۲۳	-۰/۱۴	-۰/۸۱
رضایت زناشویی	۱۶۹/۵۸	۲۶/۲۷	-۰/۳۳	-۰/۸۱
سبک اطلاعاتی	۳۶/۳۳	۵/۸۱	-۰/۴۷	-۰/۶۹
سبک هنجاری	۲۹/۷۵	۵	۰/۱۴	۰/۲۷
سبک اجتنابی	۲۸/۹۵	۶/۸۳	۰/۲۰	-۰/۵۰
تعهد	۳۷/۶۳	۷/۱۳	-۰/۸۸	۰/۴۰

است. مقیاس هنجاری در فرم G ISI۶ ۶۴٪ و در فرم اصلی ۶۷٪ بوده است. مقیاس اطلاعاتی در فرم G ISI۶ ۵۹٪ و در فرم اصلی ۶۴٪ گزارش شده است. این ضرایب شبیه ضرایب گزارش شده توسط برزونسکی و وایت و جونز بوده است. برزونسکی و سالیوان (۲۱) دریافتند که مقیاس اطلاعاتی به دو عامل جداگانه تقسیم می‌شود که نشان‌دهنده سطح بالا و پایین تعهد است. همچنین نشان می‌دهد نمره سبک هویت اطلاعاتی یک متغیر پیچیده است. بنابراین پایایی کمتر مقیاس اطلاعاتی تعجبی ندارد. برای ارزیابی و سنجش همسانی درونی پرسشنامه سبک هویت، در پژوهش غضنفری (۲۲) ضریب آلفای کرونباخ بر روی داده‌های نمونه اصلی محاسبه شد. ملاحظه شد که ضرایب به دست آمده با ضرایب محاسبه شده توسط برزونسکی وایت و همکارانش بسیار نزدیک است.

ب- پرسشنامه رضایت زناشویی اتریش: این پرسشنامه به عنوان یک ابزار تحقیق معتبر در تحقیقات متعددی برای رضایت زناشویی مورد استفاده قرار گرفته است. فوئرز و اولسون (۲۳)، از این پرسشنامه برای بررسی رضایت زناشویی استفاده نموده و معتقد است که این مقیاس مربوط می‌شود به تغییراتی که در طول دوره حیات آدمی رخ می‌دهد و همچنین در این تحقیق به تغییراتی که در خانواده به وجود می‌آید حساس است هر یک از موضوع‌های این پرسشنامه در ارتباط با یکی از زمینه‌های مهم است ارزیابی این زمینه‌ها در درون یک رابطه زناشویی می‌تواند مشکلات بالقوه زوجها را توصیف کند یا می‌تواند زمینه‌های نیرومندی و تقویت آن را مشخص نماید این ابزار همچنین می‌تواند یک ابزار تشخیص برای زوج‌هایی که در جست و جوی مشاوره زناشویی و به دنبال تقویت رابطه زناشویی‌شان هستند استفاده شود. این مقیاس ۱۲ مؤلفه پاسخ قراردادی (تمایل شخص برای پاسخ متعارف به سؤالات پرسشنامه)، رضایت زناشویی (رضایت و انطباق با ۱۰ جنبه رابطه زناشویی)؛ موضوعات شخصیتی (درک شخص از همسر با توجه به رفتارها و ویژگی‌ها و سطح رضایت یا عدم رضایت از موضوعات شخصیتی با سؤالات: ۲-۴-۱۲-۲۲-۴۰)، ارتباط زناشویی (احساسات اعتقادات و نگرش‌های شخص نسبت به نقش ارتباط در تداوم روابط زناشویی با سؤالات: ۶-۱۳-۲۳-۳۲-۴۱)، حل تعارض (نگرش‌ها، احساسات و اعتقادات شخصی همسر در به وجود آوردن یا حل تعارض با سؤالات: ۷-۱۴-۲۴-۳۳-۴۲)، نظارت مالی (علائق و نگرش‌های مربوط به روش اقتصادی و مسائلی که در روابط زن و شوهر اداره می‌شوند، با سؤالات: ۸-۱۵-۱۶-۲۵-۳۴)، فعالیت‌های مربوط به اوقات فراغت (ترجیحات شخصی هر زوج برای گذراندن اوقات فراغت با سؤالات ۹-۱۷-۲۶-۳۵-۴۳)، روابط جنسی (احساسات و نگرانی‌های شخصی درباره روابط جنسی و عاطفی با همسر

متغیرها	اطلاعاتی	هنجاری	اجتنابی	تعهد
رضایت زناشویی	-۰/۰۲	۰/۱۲۴	-۰/۱۴۲	۰/۳۴**

$P < ۰,۰۱**$

همان طور که نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، فقط ضریب همبستگی بین تعهد در هویت پردازش شده و رضایت زناشویی با اطمینان ۹۹ درصد به صورت مستقیم معنادار است ($F=۰/۳۴$). یعنی هر چه میزان تعهد متأهلین در هویت پردازش شده بیشتر باشد، رضایت بیشتری در روابط زناشویی خود دارند. به عبارت دیگر سبک پردازش هویت مهم نیست مهم آن است هویتی را که فرد به دست آورده در آن متعهد باشد بپذیرد و دچار سردرگمی نشود و اگر این میزان تعهد وجود داشته باشد بین زوجین رضایت بیشتری در روابط زناشویی وجود دارد.

اما در پاسخ به این سوال پژوهشی که آیا سبک‌های پژوهش هویت توانایی پیش‌بینی رضایت زناشویی را در متأهلین دارد؟ و سهم آن در پیش‌بینی چه قدر است؟ از آزمون تحلیل رگرسیون چند متغیره به روش هم‌زمان استفاده شد.

برای بررسی مفروضه هم خطی بودن چندگانه، طبق ماتریس هم بستگی پیش‌بین‌ها با یک دیگر و با متغیر ملاک که در جدول ۳ نشان داده شد، همه ضرایب هم بستگی بین متغیرهای پیش‌بین از ۰/۹ کوچک تر بودند بنابراین احتمال هم خطی بین متغیرهای پیش‌بین کم است (۲۶). در ادامه از مدل تحلیل رگرسیون برای تعیین واریانس رضایت زناشویی به صورت هم‌زمان از طریق ورود سبک‌های پردازش هویت استفاده شد.

جدول ۴- نتایج تحلیل رگرسیون هم‌زمان جهت پیش‌بینی رضایت

زناشویی متأهلین بر اساس سبک‌های پردازش هویت

متغیر	متغیر پیش‌بین	R	R ²	R ² اصلاح	دوربین
ملاک					
رضایت	سبک‌های اطلاعاتی، هنجاری،	۰/۳۵	۰/۱۲	۰/۰۹۶	۲/۱۵
زناشویی	اجتنابی و تعهد				

همان طور که در جدول ۴ نشان داده شده، سبک‌های پردازش اطلاعات تقریباً ۱۲ درصد از واریانس رضایت زناشویی را تبیین می‌کند که این مقدار بر اساس مقادیر ($F=۴/۹۲$, $P < ۰/۰۱$) که نتیجه آزمون تحلیلی واریانس در جدول ۵ است نشان دهنده ارتباط معنادار ($P < ۰/۰۱$) بین متغیر پیش‌بین سبک‌های پردازش هویت با متغیر ملاک رضایت زناشویی است که از میان مؤلفه‌های سبک‌های پردازش هویت میزان تعهد در هویت رابطه معناداری با رضایت زناشویی داشت. یعنی تعهد در سبک‌های پردازش هویت با افزایش رضایت زناشویی همراه است و از طریق میزان تعهد هویتی در متأهلین می‌توان میزان رضایت زناشویی آن‌ها را پیش‌بینی کرد. براساس این نتیجه فرضیه پژوهشی را مبنی بر این که می‌توان از طریق تعهد در هویت پردازش شده در متأهلین می‌توان

همان طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، مقادیر کجی و کشیدگی در همه متغیرها در فاصله بین ۱/۵ و ۱/۵- قرار دارد که نشان دهنده توزیع تقریباً طبیعی یا نرمال کل ویژگی‌ها در نمودار مورد مطالعه است. میانگین رضایت زناشویی در کل ۱۶۹/۵۸ است که بر اساس جدول نرم بر اساس میزان نمره استاندارد T برابر با ۴۸ است که در طبقه‌بندی که در جدول نرم پرسشنامه است، نشان می‌دهد میانگین میزان رضایت زناشویی در کل نمونه مورد مطالعه نشان گر رضایت نسبی و متوسط در روابط زناشویی همسران است به همین علت کجی و کشیدگی منفی دارد. همچنین میانگین نمره سبک پردازش هویت اطلاعاتی برابر ۳۶/۳۳ با کجی منفی، میانگین نمره سبک پردازش هویت هنجاری برابر با ۲۹/۷۵ با کجی مثبت، میانگین نمره سبک پردازش هویت اجتنابی برابر ۹۵/۲۸ با کجی مثبت و میانگین نمره تعهد در هویت پردازش شده یا شکل گرفته برابر با ۳۷/۶۳ با کجی منفی است (جدول ۱).

در این پژوهش، جهت بررسی نرمال بودن توزیع نمرات از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نیز استفاده شده است که نتایج و معنادار بودن آزمون در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲- نتایج آزمون نرمال بودن داده‌ها بر اساس آزمون

کولموگروف-اسمیرنوف

متغیرها	مقدار z کولموگروف-اسمیرنوف	سطح معناداری
رضایت زناشویی	۱/۲۳	۰/۱۰
سبک پردازش اطلاعاتی	۱/۰۶	۰/۲۱
سبک پردازش هنجاری	۰/۹۷	۰/۲۹
سبک پردازش اجتنابی	۱/۲۷	۰/۰۸
تعهد در هویت	۱/۶۱	۰/۰۶

نتایج جدول شماره ۲ نشان‌دهنده این است که سطح معناداری آزمون کولموگروف-اسمیرنوف هم در رضایت زناشویی و هم در سبک‌های پردازش هویت بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد. یعنی بین توزیع نمره‌های این دو متغیر با توزیع طبیعی تفاوت معنادار مشاهده نمی‌شود. بر همین اساس می‌توان گفت که توزیع نمره‌های سبک‌های پردازش هویت و رضایت زناشویی تقریباً نرمال است.

بنابراین با توجه به طبیعی بودن توزیع نمره‌ها و با توجه به این که مقیاس در تمامی شاخص‌ها فاصله‌ای بوده است می‌توان از آمار پارامتریک جهت آزمون سؤال پژوهشی استفاده کرد. در بخش آمار استنباطی فرضیه‌هایی وجود دارد که دال بر روابط بین متغیرها است که با اجرای آزمون هم بستگی پیرسون بررسی شده است. نتایج آزمون پیرسون در جدول ۳ نشان داده می‌شود.

جدول ۳- ضرایب همبستگی بین سبک‌های پردازش هویت با

رضایت زناشویی

رضایت زناشویی آن‌ها را پیش‌بینی کرد، مورد تأیید قرار می‌گیرد ($P < 0/01$).

جدول ۵- تحلیل واریانس رضایت زناشویی بر اساس سبک‌های

پردازش هویت

مدل	مجموع مجذورات (SS)	درجه آزادی میانگین مجذورات (df)	F معنی-داری	معنی-داری
رگرسیون	۱۲۲۷۲/۶۳	۴	۳۰۶۸/۱۶	۴/۹۲
۱ باقی مانده	۸۹۸۷۵/۵۷	۱۴۴	۶۲۴/۱۴	-
کل	۱۰۲۱۴۸/۲۰	۱۴۸	-	-

جدول ۶ ضرایب و معنی‌داری ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون هم‌زمان، رضایت زناشویی را بر اساس سبک‌های پردازش هویت را نشان می‌دهد.

جدول ۶- ضرایب و معنی‌داری ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون

هم‌زمان رضایت زناشویی بر اساس شناخت از ویژگی‌های زنانگی و

مردانگی

مدل	متغیرهای پیش‌بین	ضریب b	خطای استاندارد (SE)	ضریب استاندارد β	مقدار t	سطح معنی‌داری
ثابت		۱۲۷/۸۴	۲۱/۴۲	-	۵/۹۷	۰/۰۰۱
سبک اطلاعاتی		-۰/۱۳۴	۰/۳۷	-۰/۰۳	۰/۳۶	۰/۷۲
۱ سبک هنجاری		-۰/۲۲	۰/۴۹	-۰/۰۴	-۰/۴۵	۰/۶۵
سبک اجتنابی		۰/۰۶	۰/۳۳	۰/۰۱	۰/۱۷	۰/۸۶
تعهد		۱/۳۷	۰/۳۶	۰/۳۷	۳/۷۹	۰/۰۰۱

بر اساس مقادیر استاندارد شده β و معناداری ضرایب که با آزمون آماری t بررسی شده است. نشان می‌دهد فقط میزان تعهد در هویت پردازش شده به عنوان متغیر پیش‌بین وارد معادله خط رگرسیون می‌شود. بنابراین معادله خط رگرسیون استاندارد جهت پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس سبک‌های پردازش هویت در متاهلین به صورت زیر نوشته می‌شود: تعهد $0/37 -$ رضایت زناشویی در متاهلین.

بحث

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که سبک‌های هویتی به شکل معناداری قادر به پیش‌بینی رضایت زناشویی نیست. اما تعهد هویت را می‌توان به عنوان متغیر پیش‌بین به کار برد. به عبارت دیگر متغیر تعهد هویتی نقش تعیین‌کننده‌ای در جنبه‌های مختلف رضایت زناشویی دارد.

نکته‌ای که در ابتدا نیازمند بررسی است عدم ارتباط معنی‌دار میان سبک‌های هویتی و رضایت زناشویی است. این نتیجه با نتیجه پژوهش آلدن (۱۸) همسو است. در عین حال در تضاد با نتایج برخی دیگر از پژوهش‌ها است (۱۵، ۱۷). علت این عدم ارتباط را با توجه به دو نکته می‌توان تفسیر کرد: نخست، این که ممکن است زوجین شرکت‌کننده در این پژوهش دارای سبک‌های هویتی متفاوتی بوده باشند. این مساله

ممکن است سبب تأثیر بر نتیجه پژوهش شده باشد زیرا در این پژوهش تشابه یا تفاوت سبک‌ها کنترل نشده است. آن چه موجب پیچیدگی بیشتر این موضوع می‌شود این است که رضایت زناشویی ممکن است تحت تأثیر جنسیت باشد. به این معنی که رضایت زناشویی در زنان بیشتر از مردان تحت تأثیر شباهت در سبک‌های هویت است (۱۴). در صورت درست بودن این نکته، کنترل نکردن نقش جنسیت در این پژوهش ممکن است سبب عدم معنی‌داری ارتباط بین سبک‌های هویت و رضایت زناشویی شده باشد. دومین نکته در تبیین عدم ارتباط سبک‌های هویت و رضایت زناشویی ممکن است به پیچیدگی و چند بعدی بودن مفهوم رضایت زناشویی برگردد. طبق تعریف، رضایت زناشویی حالتی ذهنی است که منعکس‌کننده مزایا و معایب ازدواج در ذهن شخص است. از تعریف پیداست که این حالت تحت تأثیر متغیرهای فراوانی است که ممکن گسترده‌تر و پیچیده‌تر از آن باشد که بتوان تنها به وسیله سبک‌های هویت پیش‌بینی شود. به عبارت دیگر رضایت زناشویی مفهومی چند عاملی است که اجزای شناختی، جسمانی، ارتباطی، جنسی و شخصیتی است که ممکن است با یک سازه فقط شناختی مانند سبک‌های پردازش هویت قابل پیش‌بینی نباشد. این علت ممکن است یکی از عوامل سببی معنادار نبودن ارتباط سبک‌های هویت و رضایت زناشویی باشد.

نکته دیگری که نیازمند بررسی است معنادار بودن ارتباط تعهد هویت با رضایت زناشویی است. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های دیگر که به بررسی نقش تبیین‌کننده تعهد هویت در سازگاری افراد و رضایت آنها پرداخته‌اند، همسو است (۲۷).

زمانی فرد به تعهد هویتی می‌رسد که تصمیمات قاطعی در زمینه‌های مختلف زندگی خود مانند شغل، ازدواج، پابندی به دیدگاه‌های سیاسی یا عقیدتی خاص اتخاذ کرده و راهبردهای خاصی را برای رسیدن به اهداف شخصی و تعیین مسیر زندگی در نظر گرفته باشد. به این دلیل داشتن تعهد می‌تواند به فرد کمک کند تا بین نیازهای شخصی و خواسته‌های اجتماعی تعادل برقرار کند و به شکل بسنده‌ای با محیط و شرایط سازگار شود. پژوهش کامینسکی (۲۸) نیز نشان داده است تعهد هویتی نقش تعیین‌کننده‌ای در سازگاری داشته و می‌تواند در کاهش یا افزایش آن موثر است. به عبارتی داشتن تعهد همانند نقشه‌ای عمل می‌کند که به فرد کمک می‌کند توانایی‌ها و کوشش‌های خود را در سمت و سوی مشخصی متمرکز و از پراکندگی پرهیز کند. در همین راستا، اریکسون معتقد است کسب نکردن هویت و نداشتن تعهد می‌تواند بروز اختلال در درک زمان، اشتغال فکری بیش از اندازه با خود و هویت منفی را موجب شود که کارکرد بسنده و سازگارانه فرد و در نتیجه ارتباط و رضایت زناشویی را مختل کند (۲۹).

تعهد هویتی نقش تعیین کننده‌ای در رضایت زناشویی دارد. نکته مهمی که به نظر می‌رسد در پژوهش‌های بعدی باید به آن توجه شود کنترل کردن تفاوت و تشابه سبک‌های هویتی زوجین و کنترل نقش جنسیت در رضایت زناشویی است.

در کل نتایج پژوهش نشان داد که تعهد هویتی نقش تعیین کننده‌ای در رضایت زناشویی دارد. با عنایت به اینکه افزایش آگاهی از عوامل دخیل در رضایت زناشویی در انجام مداخلات برای پیشگیری از طلاق نقش موثر است، بنابراین، توجه پژوهشگران و دست‌اندرکاران به مسائل مربوط به بهداشت روانی خانواده ضروری است.

نتیجه‌گیری

References

- Mazaheri MA. The role of adult attachment in marriage function. *J Psychol* 1990; 4(15): 286-96.
- Kajbaf, M, Aghaei, A, Kaviani, R. Investigating the relationship between parents' marital satisfaction and girls' behavioral disorders. *Women studies quarterly* 2004; 1: 123-48.
- Winch RF, Greer SA. The uncertain relation between early marriage and marital stability: a quest for relevant data. *Acta Sociologica* 1964; 8(1-2): 83-97.
- Costa PT, McCrae RR. Four ways five factors are basic. *Pers Individ Diff* 1992; 13(6): 653-65.
- Erikson EH. *Identity*. Norton; 1968.
- Berzonsky MD. Identity processing style, self-construction, and personal epistemic assumptions: A social-cognitive perspective. *Eur J Dev Psychol* 2004; 1(4): 303-15.
- Berzonsky MD. A social-cognitive perspective on identity construction. In: *Handbook of identity theory and research*. New York: Springer; 2011: 55-76.
- Berzonsky MD, Ferrari JR. Identity orientation and decisional strategies. *Pers Individ Diff* 1996; 20(5): 597-606.
- Berzonsky MD, Ferrari JR. A diffuse-avoidant identity processing style: Strategic avoidance or self-confusion?. *Identity: Int J Theory Res* 2009; 9(2): 145-58.
- Oprisan E, Cristea D. A few variables of influence in the concept of marital satisfaction. *Procedia-Soc Behav Sci* 2012; 33: 468-72.
- Khalatbari J, Ghorbanshiroudi S, Azari KN, Bazleh N, Safaryazdi N. The relationship between marital satisfaction (based on religious criteria) and emotional stability. *Procedia-Soc Behav Sci* 2013; 84: 869-73.
- Jain A. Gender role attitudes and marital satisfaction among Asian Indian couples living in the US an exploratory study. Ph.D. Dissertation. Rutgers University-Graduate School of Applied and Professional Psychology, 2014.
- Chung MS. Pathways between attachment and marital satisfaction: The mediating roles of rumination, empathy, and forgiveness. *Pers Individ Diff* 2014; 70: 246-51.
- Cook JL, Jones RM. Congruency of identity style in married couples. *J Fam Issues* 2002; 23(8): 912-26.
- Parsons RN, Nalbone DP, Killmer JM, Wetchler JL. Identity development, differentiation, personal authority, and degree of religiosity as predictors of interfaith marital satisfaction. *Am J Fam Ther* 2007; 35(4): 343-61.
- Karimian N, Heydari H, Salari S. Explanation of marital commitment in married men and women on the basis of identity styles and fear of intimacy. *J Couns Psychother* 2014; 66: 65-81.
- Maaref M, Khalili S, Hejazi E, Lavasani M. The relationship between identity style, gender role and marital satisfaction in married couples. *J Psychol* 2015; 18: 365-80.
- Allder AP. Identity, intimacy, and marital satisfaction in midlife marriages. Ph.D. Dissertation. 1990.
- Sneed JR, Whitbourne SK, Schwartz SJ, Huang S. The relationship between identity, intimacy, and midlife well-being: Findings from the Rochester Adult Longitudinal Study. *Psychol Aging* 2012; 27(2): 318.
- Berzonsky MD. Identity style conceptualization and measurement. *J Adolesc Res* 1989; 4(3): 268-82.
- Berzonsky MD, Sullivan C. Social-cognitive aspects of identity style need for cognition, experiential openness, and introspection. *J Adolesc Res* 1992; 7(2): 140-55.
- Ghazanfari A. [The effect of identity and coping on mental health]. Ph.D. Dissertation. 2000. (Persian)
- Fowers BJ, Olson DH. ENRICH Marital Satisfaction Scale: A brief research and clinical tool. *J Fam Psychol* 1993; 7(2): 176.
- Soleimanian A. [Examining the effect of irrational thoughts on marital dissatisfaction]. MA. Dissertation. 1994. (Persian)
- Forghani R. [Investigating the effectiveness of cognitive-behavioral training on marital satisfaction of spouses in Sharekord]. MA. Dissertation. 2003. (Persian)
- Tabachnick BG, Fidell LS. *Experimental designs using ANOVA*. USA: Thomson/Brooks/Cole; 2007.
- Michaeli Manee F. The study of undergraduate students' psychological well-being status in Urmia University. *The Horizon of Medical Sciences* 2011; 16(4): 0.
- Kuminski F. Adaptation with college: identity, gender and age. Unpublished manuscript, Available from: <http://RUSLIB,digi jur/2002/html>>. 2002.
- Marcia JE. The status of the statuses: Research review. In *Ego identity* 1993 (pp. 22-41). Springer New York.